

PROBLEMI OČUVANJA POVIJESNOG IDENTITETA MALOGA GRADA

Mali gradovi i sela, unatoč stalnim promjenama kojima podliježu tijekom povijesti, čuvari su regionalnoga kulturnog identiteta. Njihov izgled, među ostalim, pruža informacije o kulturi stanovnika, njihovu odnosu prema očuvanim vrijednostima, ponajviše daje prosuditi o privlačnosti mjesta, kvaliteti života u njemu, pa je važan čimbenik i pri ekonomskoj valorizaciji područja.

Mnogi lokalni krajolici još i danas privlače ljepotom svojih mjesta s očuvanim primjercima stilske, odnosno tradicijske arhitekture, često osebujnoga regionalnog karaktera. No, pojedini dijelovi brojnih naselja zorni su prikaz promjena koje su se izrazito negativno odrazile na njihovu povijesnu strukturu zatirući njihovu povijesnu matricu, preoblikujući ili rušeći pojedine povijesne građevine i sklopove, pa se time uspostavlja novi urbanistički (ne)red, naselja se nekontrolirano šire, i dr.

Razni su razlozi navedenih degradacija. Među ostalim, dugogodišnja nebriga u pogledu tehničkog održavanja, te neadekvatno upravljanje resursima. Unatoč pozitivnim pomacima jedan je od razloga još uvijek površnost u istraživanju koje ne omogućuje cjelovitu informaciju o prostoru, te planiranje koje je uglavnom usmjereno na novu gradnju, kopiranje tuđih, često suviše agresivnih prostorno-arhitektonskih rješenja i sl. Danas, više nego ikad, zbog nebrige prema slikovitim urbanističkim interijerima, panoramama i vizurama, mali su gradovi i sela izloženi opasnosti od gubitka individualnih značajki, katkad izuzetnoga regionalnog ili čak nacionalnog značenja.

Najvećoj su opasnosti oduvijek izloženi mali gradovi i sela u blizini većih gradova, gdje su se samo rijetki uspjeli „otrgnuti“ degradaciji očuvanih vrijednosti. Pri transformaciji sela u grad, u procesu planske ili divlje urbanizacije prigradskih zona, te u težnji lokalnih središta k urbano-arhitektonskoj preobrazbi, nestale su brojne povijesne cjeline, a ostale su samo pojedine zgrade u novom, stranom okruženju. Najbolji su primjeri sam grad Zagreb, također i mala lokalna središta u njegovom bližem (Velika Gorica, Zaprešić, Samobor) i širem (Jastrebarsko, Ivanič Grad, Vrbovec) okruženju.

Traganje za izgubljenim povijesnim identitetom i revalorizacija degradiranih povijesnih struktura takvih naselja, složen je proces koji traži dobru organizaciju, temeljite pripreme, studiozan, iscrpan i dobro koordiniran multidisciplinarni rad, te napose tijesnu suradnju sa stanovništvom. Neki primjeri pokazuju da su nastojanja zaštite povijesnih struktura i akcije usmjerene na ekspaniranje individualnih značajki povijesnih naselja, uspjevaju tamo gdje kod stanovništva postoji svijest o važnosti očuvanja lokalnih kulturno-povijesnih vrijednosti.